

La restauració de les façanes de l'Ajuntament de Manresa

Josep Maria Esquius
Arquitecte

L'edifici restaurat, amb el fons monumental de la basílica gòtica de la seu.

Antecedents històrics

L'Ajuntament fou projectat per l'arquitecte Joan Garrido i construït entre els anys 1739 i 1777 pel mestre d'obres Jeroni Torrens.

Al mateix solar hi havia el casal de les Corts del Veguer i la casa servia per a reunir-s'hi el Consell de la ciutat des de l'any 1658, edificis que foren incendiats el 1713. La casa del comú substituï, doncs, el lloc que ocupaven les institucions que foren abolides pel decret de Nova Planta.

A la façana principal, que dóna a la

Plaça Major, s'hi trobava l'escut de la ciutat, obra en alabastre de l'escultor manresà Jacint Miquel, que per la seva fragilitat ha estat substituït per un altre de pedra més dura.

La sala del consistori, que data de 1885, és la peça més interessant de l'interior, que ha estat reformat en diverses ocasions per adaptar-lo a les noves necessitats de la ciutat. S'hi va celebrar la primera Assemblea de la Unió Catalanista, el març de 1892, en la qual es redactaren les Bases de Manresa.

(Resum de la nota històrica facilitada pel Dr. Josep M. Gasol)

Estat de l'obra abans de la restauració

La façana principal és formada per un porxo de cinc arcs, dels quals el central és de punt rodó i els altres són apuntats. Sota hi ha l'entrada principal i unes finestres enreixades, de les quals la de l'esquerra fou substituïda a començament d'aquest segle per una porta que permetia l'entrada des de l'exterior. L'extrem dret del porxo s'estenia en una crugia cap a la baixada dels Jueus, i també a començament de segle fou tancada per aprofitar-ne l'espai i donar simetria a l'edifici.

Detall de la façana principal. Observeu l'acurat tractament del color de la fusta en relació amb el de la pedra natural.

A la planta primera o planta noble, hi ha cinc balcons simètrics dels quals el central és el més gran. La planta segona té un rengle de cinc petites finestres.

Les dues façanes laterals tenien balcons a la planta noble i finestres a les altres que foren molt alterades per obres poc respectuoses amb el conjunt de l'edifici i amb la seva noblesa. La resta de les parets tenia uns estucs molt deteriorats.

La pedra amb què es va fer la façana principal era de baixa qualitat i es trobava molt malmesa pels agents atmosfèrics, alguns carreus dels dintells estaven trencats i hi havia esquerdes a les cornises. Les cares de les escultures de les gàrgoles estaven deformades i havien perdut la majoria dels tubs que servien de desguàs a les teulades.

Aquest estat queda palès a les fotografies que acompanyen aquesta descripció, on es remarca l'important estat d'abandó i la manca d'estimació que, en les últimes dècades, hom havia tingut per les façanes laterals de l'edifici.

En el decurs de les obres vam poder constatar, tal com indicarem més endavant, que l'edifici presentava moltes patologies més de les que en un primer moment s'havien intuït. Aquestes afectaven, no sols l'aspecte exterior sinó també importants elements estructurals, com poden ésser algunes parets i les bigues mestres de la teulada en els seus punts de recolzament.

El projecte

La iniciativa de procedir a la restauració de l'edifici va néixer del

consistori manresà, que va demanar l'ajuda tècnica i econòmica de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Aquesta decidí engegar el projecte i, per qüestions pressupostàries, n'ha encarregat a l'equip facultatiu que consta en la fitxa tècnica de l'obra unes primeres fases en què s'ha treballat la façana principal, les dues laterals i els porxos.

En el projecte es preveïen les intervencions següents:

a) Façana principal:

Restauració de les cornises, fent-hi una trava armada per tal d'aturar la formació d'una esquerda que era evident a la part superior esquerra de la façana. La pedra d'aquestes cornises es tractaria amb resines tipus New Stone amb acabat fi de picapedrer marcant els junts del carreus i refent-ne les motllures.

També restauraren i consolidaren les gàrgoles de pedra natural i les trompetes de llautó.

Per a la resta de la façana s'arrencaren els arrebossats dels pilars, es netejà en sec la pedra natural pel sistema Jos, emprant polidora de vidre lleugerament humitejat. A la pedra, se li féu un tractament enduridor i hidrofugant. Posteriorment es procedí a restaurar i consolidar amb resines especials tipus New Stone amb acabat de picapedrer dels paraments de pedra natural marcant els junts dels carreus, dels encoixinats dels pilars laterals i dels carreus dels centrals, dels quals es tractaren les impostes i els capitells. Els dintells i revestiments dels balcons de la planta noble, s'agueren de reforçar en alguns casos, a més de fer-los el tractament superficial.

Com que la pedra natural amb què es va fer l'Ajuntament era de molt baixa qualitat i estava molt malmesa, una de les preocupacions que vam tenir en el curs de l'obra, va ésser que la intervenció en els paraments plans, on la pedra no estava tallada a carreus

regulars, no fos excessiva, per tal d'evitar un possible aspecte final d'encartonament.

Es va substituir la part més important dels tancaments, es restauraren i pintaren les baranes dels balcons i s'apartaren de la façana els elements aliens que hi havia, tals com baixants moderns, línies elèctriques, etc.

b) Façanes laterals:

La intervenció s'hi va fer amb més profunditat, per tal com s'hagueren de canviar balcons i finestres de lloc per tal de retornar-los una composició correcta. En el curs d'aquesta fase de l'obra es van detectar greus defectes constructius en algunes parts d'aquestes parets que obligaren a importants obres d'estintolament i consolidació.

Els paraments situats entre les finestres i els balcons s'estucaren a la calç amb acabats raspats, en els quals es va tenir cura especialment del color.

c) Els porxos:

Tal com es veu a les fotos de l'estat previ a les obres, a la façana interior dels porxos hi havia, a més a més de la porta principal, dues obertures amb vidrieres que ocupaven quasi tot l'espai de sota del seu arc. Aquestes, com ja s'ha indicat, havien estat fetes a començament de segle per l'arquitecte municipal Josep Firmat, amb la intenció que, al seu interior, s'hi poguessin encabir elements del servei municipal, sense passar per la porta principal. Una anàlisi dels laterals de les vidrieres va indicar-nos que, en el seu origen, havien estat molt diferents: els de la vidriera de l'esquerra eren de pedra del mateix tipus que la resta del porxo, i la de la dreta estava bastida sobre paret d'obra de ceràmica de construcció molt posterior a la del conjunt de l'edifici. També vam poder veure en algun gravat que aquesta vidriera i la seva paret no existien en un primer moment i que el porxo continuava pel carrer dels Jueus, per això es va decidir fer una sol.lució asimètrica, tant

El porxo (amb la il.luminació dissenyada per Àngels Mas, arquitecta dels serveis tècnics municipals).

fidel com fos possible al seu origen, retornant a l'arc esquerre la finestra original i donant la màxima transparència al porxo que retornava cap a la façana lateral, fent-li un tancament de vidre de seguretat, bo i esperant que, en el futur es pugui situar en un altre indret de l'edifici l'oficina que momentàniament no s'ha pogut desplaçar.

No era previst en el projecte de refer les voltes dels porxos, però durant l'obra es va apreciar que només estaven fetes d'un senzillat de rajola i que tenien esquerdes. Per això es van haver d'enderrocar i refer amb un doblat i reforç als punts de suport.

Mentre es procedia a aquests treballs es van trobar uns textos escrits de feia quasi cent anys, dins d'un petit recipient de vidre, que també recollia uns «caliquenyos». Foren redactats per un funcionari municipal que amb fina

ironia descrivia unes obres que s'acabaven de fer i la seva visió del moment en què vivia.

Fitxa tècnica

- Encàrrec:
Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat de Catalunya
- Emplaçament:
Plaça Major de Manresa
- Arquitectes:
Josep Maria Esquius i Prat
Josep Puig Torné
- Aparelladors:
Alexandre Mazcunyan i Boix
- Constructor:
ENCOFA, SA
- Fotos:
Lourdes Jansana